

УКРАЇНА

(19) UA (11) 42131 (13) A

(51) 7 A63F3/02

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІОПИС
ДО ДЕКЛАРАЦІЙНОГО ПАТЕНТУ
НА ВИНАХІДвидається під
відповідальність
власника
патенту

(54) УКРАЇНСЬКІ ШАХИ

(21) 99105572

(22) 12 10 1999

(24) 15 10 2001

(33) UA

(46) 15 10 2001, Бюл. № 9, 2001 р

(72) Дубінін Володимир Сергійович, Кулаєв Юрій Федорович

(73) Дубінін Володимир Сергійович, UA, Кулаєв Юрій Федорович, UA

(57) Шахи, що містять ігрове поле гральної дошки з білими і чорними клітинами та білі і чорні ігрові фігури у складі короля, ферзя, тур, слонів, коней і пішаків, які мають можливість пересуватися по дошці в певному порядку, які відрізняються тим, що ферзь має можливість пересуватися по полю як всі інші шахові фігури і виконаний у вигляді "кентавра"

Українські шахи, що пропонуються, належать до галузі спортивних ігор, у яких протиборствують два гравці (суперники), з метою досягнення перемоги

Українські шахи належать до ігор за дошкою, яка є впорядкованою Гра (партія) гравцями ведеться комплектом шахових фігур згідно із встановленими правилами

У термінах математичної теорії ігор українські шахи належать до динамічних ігор з повною інформацією. Гравці роблять ходи по черзі і кожен гравець перед своїм ходом володіє повною інформацією про ходи, які були зроблені, тобто про ситуацію, яка склалася на момент ходу, а також про сукупність можливих наступних ходів суперника [1, 2]

До аналогів українських шахів належать шашки - міжнародні (100-клтинні) та російські [3]. Найближчим аналогом за сукупністю ознак є міжнародні (звичайні) шахи, що містять ігрове поле гральної дошки з білими і чорними клітинами та білі і чорні ігрові фігури у складі короля, ферзя, тур, слонів, коней і пішаків, які мають можливість пересуватися по дошці в певному порядку згідно з офіційно визнаними правилами [4]

Існуючі зараз міжнародні шахи практикуються дуже давно і поширені у всьому світі [3]

Загально відомо, що у міжнародних шахах на високому рівні гри кількість результативних партій значно менша, ніж нічийних, тобто тих, у яких жоден з гравців не зміг досягти перемоги, інколи навіть незважаючи на значну перевагу

Про наближення "нічийної смерті" шахів ще у 20-х роках XX століття казав другий чемпіон світу з шахів Еммануїл Ласкер. Аналогічні думки висловлювали й інші видатні шахісти

Спробами позбавитися цього недоліку є впровадження більш жорстких умов ведення гравцями гри, зокрема із значним обмеженням часу. Однак такі заходи неминуче призводять до зменшення якості самої гри

На наш погляд, значним недоліком міжнародних шахів, який зменшує результативність гри і, як наслідок, зменшує загальний інтерес до неї, є недостатня мобільність і потужність наймогутнішої фігури - ферзя

Зокрема, у певних позиціях поодинокий король і ферзь не можуть виграти партію у поодинокого короля і пішака суперника

Також не може перемогти сильніша сторона - поодинокий король з ферзем проти короля з турою і парою пішаків, якщо остання зуміла побудувати так звану "фортецю", ізолювавши короля сильнішої сторони від власного

Винахід - українські шахи, що пропонуються, шляхом впровадження замість ферзя нової фігури - кентавра, який на відміну від першого має можливість робити ходи, як всі інші фігури, має вирішити завдання підвищення результативності гри та на більш тривалий час віднести так звану "нічийну смерть" шахів вищих досягнень, внести певну новину та зацікавленість, викликати необхідні переопрацювання наявних стереотипів теорії шахів

Вищенаведені теоретично нічийні позиції у міжнародних шахах виграватимуться сильнішою стороною в українських шахах, коли замість ферзя опиняється кентавр

Загальні правила гри в українські шахи, що пропонуються, відповідають правилам гри у міжнародні шахи [4]

(19) UA (11) 42131 (13) A

В спеціальних виданнях шахові фігури у тексті позначаються літерами та на діаграмах зображуються спеціальними символами (фіг. 1)

Гра відбувається на розкреслений квадратний шахівниця, яку складають 64 однакових за розміром квадратні клітини (поля) темного та світлого кольорів

Ряди полів, які йдуть знизу у верх звуться вертикалями і позначаються латинськими літерами - a, b, c, d, e, f, g, h. Ряди полів, які йдуть зліва направо, звуться горизонталями і позначаються цифрами від 1 до 8. Таким чином, кожне поле на шахівниці позначається парою з латинської літери та цифри

У позиції на початку гри білі фігури розташовані на першій та другій (пішаки) горизонталях, чорні фігури - на восьмій та сьомій (пішаки) горизонталях (фіг. 2)

Перше зліва поле у першому ряду - "a1" має темний колір. Колір інших полів змінюється по черзі як по вертикалях, так і по горизонталях

Діагоналями називаються сукупності полів одного кольору, які утворюють прямі суцільні лінії, які йдуть під кутом в 45° до горизонталей і вертикалей

Комплект шахових фігур складають 16 фігур білого і 16 фігур чорного кольору - всього 32 фігури. До складу фігур кожного кольору входять по одному королю, кентавру, по дві тури, слони, коня та по вісім пішаків. Кожен з гравців грає фігурами одного кольору

Позицією називається будь-яке розташування фігур на дошці, яке відбулося в процесі гри

Будь-яке поле у процесі гри може бути вільним або зайнятим однією фігурою

Ходом називається переміщення гравцем фігури свого кольору з поля, на якому вона розташована, на інше поле, згідно із визначеними нижче правилами. Ход може бути на незайняте поле або на поле, зайняте фігурою суперника. У останньому разі хід називається взяттям відповідної фігури суперника

Гра складається з послідовності ходів, у якій перший хід робить гравець, який грає білими фігурами, наступні ходи гравці-противники роблять по черзі

Поле (фігура) називається таким, що перебуває під боєм, якщо наступним ходом на нього може потрапити (взяти) фігура противника

Партією називається сукупність ходів гравців від початку гри до її закінчення

Метою гри кожного гравця є поставити мат королю суперника - домогтися такої позиції, коли в незалежності від його наступного ходу, його король залишається під боєм фігури противника, або примусити суперника здатися - визнати свою поразку

Партія вважається такою, що закінчилася вничью

якщо позиція є такою, що жоден з гравців не може поставити мат королю противника,

якщо у одного з суперників у його чергу ходу його король не перебуває під боєм, однак нема полів, куди б він міг би піти, інші фігури його також не мають можливих ходів. Така позиція називається патом,

за згодою гравців

Ходи фігур

Пішак

Пішак ходить (фіг. 3)

а) пішаки світлого кольору - в напрямку зростання номерів горизонталей (від 2 до 8), пішаки чорного кольору - в напрямку зменшення номерів горизонталей (від 7 до 1),

б) на найближче вільне поле, яке знаходиться на вертикалі, на якій він розташований,

в) перший свій хід пішак (з поля на 2-й або 7-й горизонталі для світлого та темного кольору відповідно) може зробити на два поля (на вільне поле на 4-й або 5-й горизонталі для світлого та темного кольору відповідно), на вертикалі, на якій він розташований, за умови, що поле, яке він перетинає, також є вільним,

г) на найближче по діагоналі праворуч або ліворуч в напрямку його руху поле, яке зайняте фігурою противника, одночасно здійснюючи взяття фігури противника,

д) на найближче по діагоналі праворуч або ліворуч в напрямку його руху поле, яке перетинає пішак суперника під час свого першого ходу на два поля (див. пункт в), здійснюючи його взяття за умови, що такий хід здійснюється одразу ж за ходом зазначеного пішака суперника,

е) коли пішак досягає граничного в напрямку свого руху поля шахівниці, він перетворюється в будь-яку іншу фігуру свого кольору за бажанням гравця (крім короля), яка залишається на полі перетворення пішака. Це перетворення є частиною ходу пішака і відбувається до наступного ходу суперника

Кінь

Кінь з поля, на якому він перебуває, ходить на найближче вільне або зайняте фігурою суперника (здійснюючи її взяття) поле, яке не розташоване на одній горизонталі, вертикалі та діагоналі з полем, з якого здійснюється хід, в незалежності від зайнятості полів, які під час ходу коня перетинаються. Інакше кажучи, кінь рухається літерою "Г" (фіг. 4)

Слон

Слон з поля, на якому він перебуває, ходить на будь-яке вільне або зайняте фігурою суперника поле (здійснюючи її взяття) на тій же діагоналі, за умови, що між цими полями на діагоналі інших фігур нема (фіг. 5)

Тура

Тура з поля, на якій вона перебуває, ходить на будь-яке вільне або зайняте фігурою суперника (здійснюючи її взяття) поле, на тій же вертикалі або горизонталі, за умови, що між цими полями на вертикалі або горизонталі інших фігур нема (фіг. 6)

Кентавр

Кентавр з поля, на якому він перебуває, ходить на вільне або зайняте фігурою суперника (здійснюючи її взяття) поле, рухаючись як усі інші фігури (фіг. 7)

Як зазначалося, в українських шахах існують певні вирашні для сильнішої сторони позиції, які у міжнародних (звичайних) шахах є нічийними внаслідок недостатньої мобільності ферзя

Зокрема поодинокий король і ферзь не можуть виграти партію у поодинокого короля і пішака суперника (за умови, якщо пішак розташований на пе-

редостанній горизонталі, вертикалях a, c, f або h поруч з королем свого кольору і віддаленості короля суперника) (фіг. 8)

Також не може перемогти поодинокий король з ферзем проти короля з турою і парю пішаків, якщо остання зуміла побудувати так звану "фортецю" (фіг. 9), ізолювавши короля сильнішої сторони від власного

Король

Король з поля, на якому він перебуває, ходить на вільне або зайняте фігурою суперника (здійснюючи її взяття) поле, яке є найближчим по вертикалі, горизонталі або діагоналі до поля, з якого робиться хід (фіг. 10). Король не може зробити ход на поле, яке є під боєм фігур противника

Один раз за гру король може зробити подвійний хід - рокіровку, в якому бере участь одна з тур свого кольору. Під час цього ходу тура стає на найближче з її боку до короля поле, а він стає на суміжне з нею поле з іншого боку на тій самій горизонталі. Рокіровка може бути довгою або короткою, в залежності того, яка тура бере у ній участь (фіг. 11)

Умови, за яких можлива рокіровка

- а) ні король, ні тура раніше не робили ходів,
- б) між королем і турою по горизонталі немає зайнятих іншими фігурами полів,
- в) король не перетинає і не потрапляє під час ходу на поля, які є під боєм фігур противника

Запис ходів партії

Запис ходів партії здійснюється шаховою нотацією

Ходи нумеруються, починаючи з "1". Під кожним номером занотовується два ходи - хід світлих і хід темних фігур

Запис ходу фігури кожного кольору складається з позначення того, яка фігура ходила, з якого поля і на яке поле. Ходи пішаків позначаються лише полями без зазначення відповідної літери фігури

Якщо здійснюється запис ходу без взяття фігури суперника, то між позначеннями полів ставиться риска "-" Якщо здійснюється запис ходу із взяттям фігури противника, то між позначеннями полів ставиться двокрапка ""

Мат позначається символом "X" після позначення поля, на яке стала фігура

Рокіровка позначається символами "0-0-0" (довга) або "0-0" (коротка)

Перетворення пішака на останній горизонталі на фігуру позначається її літерою після позначення поля, на яке став пішак

Приклад запису партії

1 e2-e4	e7-e5
2 Kg1-f3	Kb8-c6
3 Cf1-c4	Kg8-f6
4 0-0	d7-d5
5 e4 d5	Kf06 d5
6 Cc4 d5	Knd8 d5

Позиція, що утворилася після занотованих ходів, наведена на фіг. 12

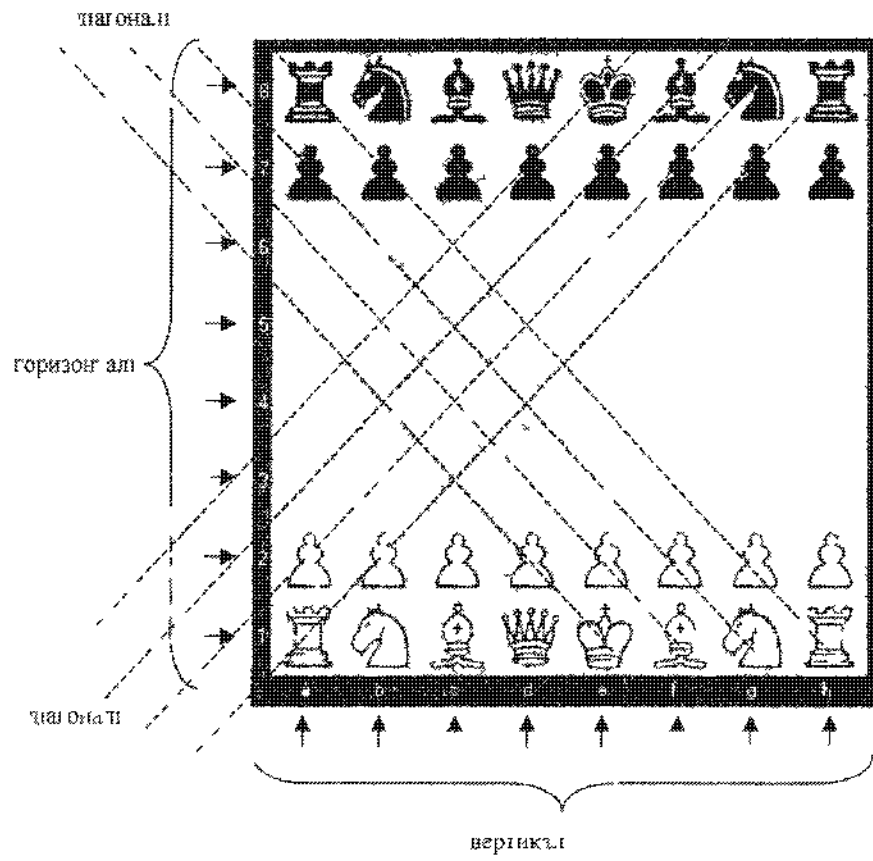
Зовнішній вигляд шахової фігури кентавра утворений поєднанням попоavinok двох фігур нижньої - коня і верхньої - ферзя із звичайних шахів (фіг. 13)

Джерела інформації

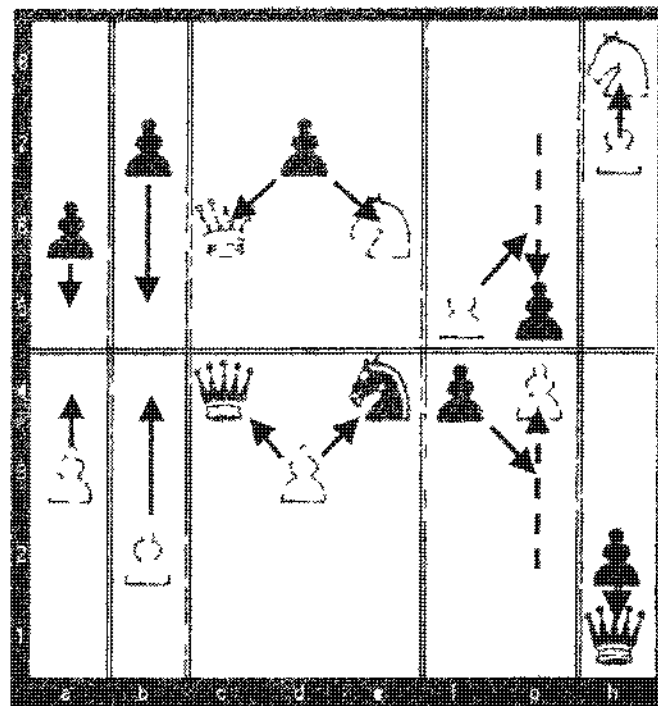
- 1 Оуэн Г. Теория игр - М., 1971
- 2 Fudenberg, Drew and Jean Tirole. Game Theory - MIT Press, 1991
- 3 Гижицкий Е. С шахматами через века и страны - Варшава, 1958
- 4 Шаховий кодекс СРСР - К., 1980
- 5 Лисицин Г. Первые шаги в шахматном искусстве - Л., 1960
- 6 Авербах Ю., Бейлин М. Шаховий самовчитель - К., 1981
- 7 Шахматы. Энциклопедический словарь - М., 1990

Король	- Кр	-
Кентавр	- Кн	-
Тура	- Т	-
Слон	- С	-
Кінь	- К	-
Пішак	- п	-

Фіг. 1

Фиг. 2

Фиг. 3

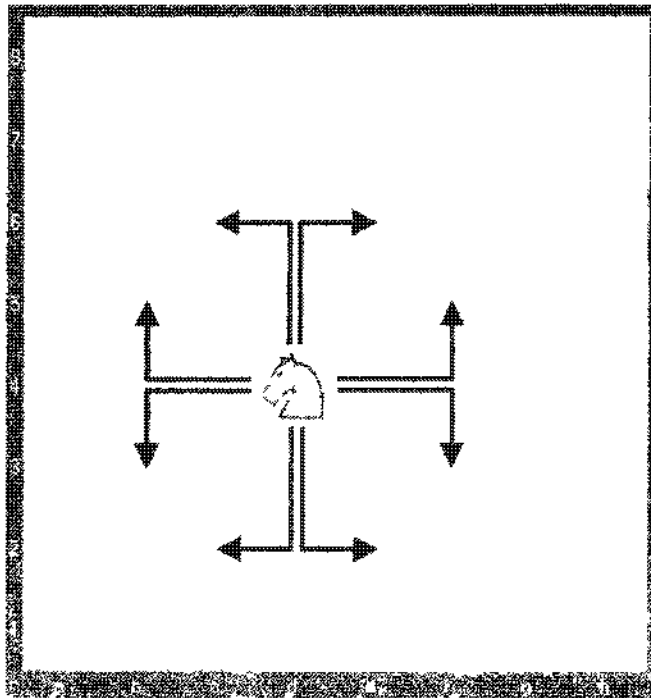

Fig. 4

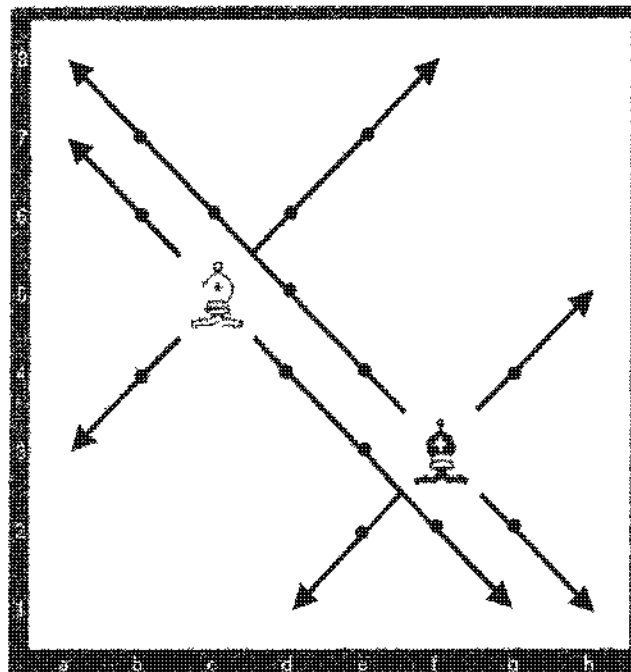

Fig. 5

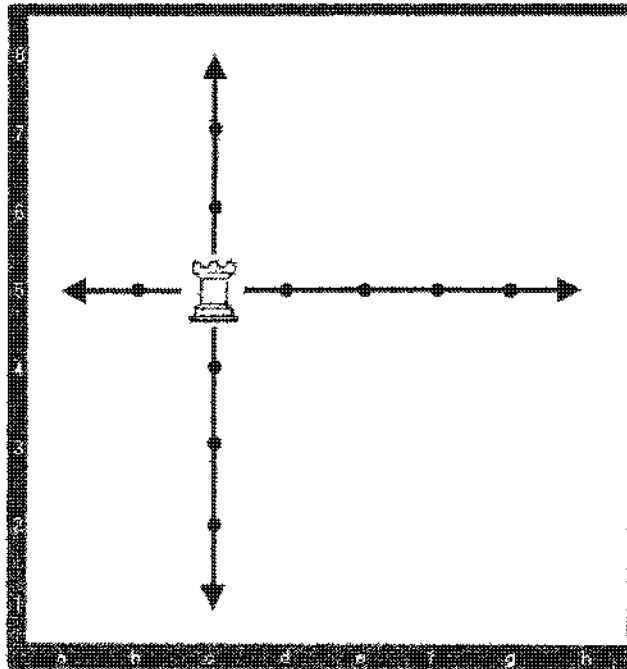

Fig. 6

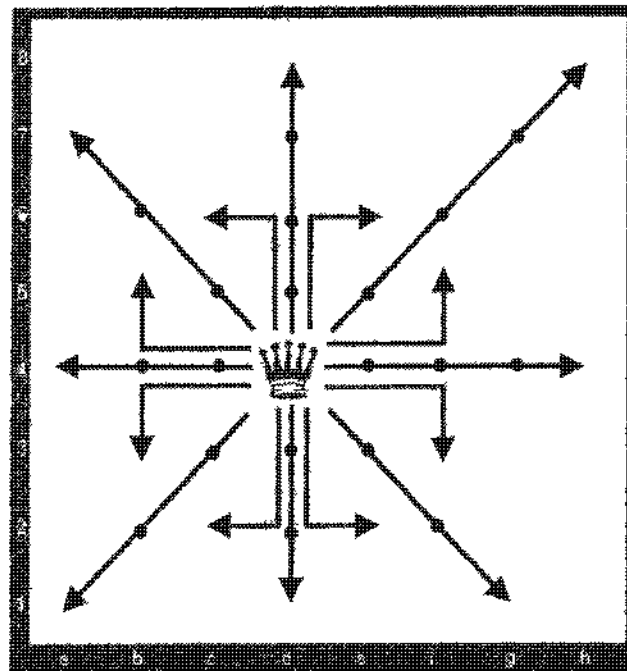

Fig. 7

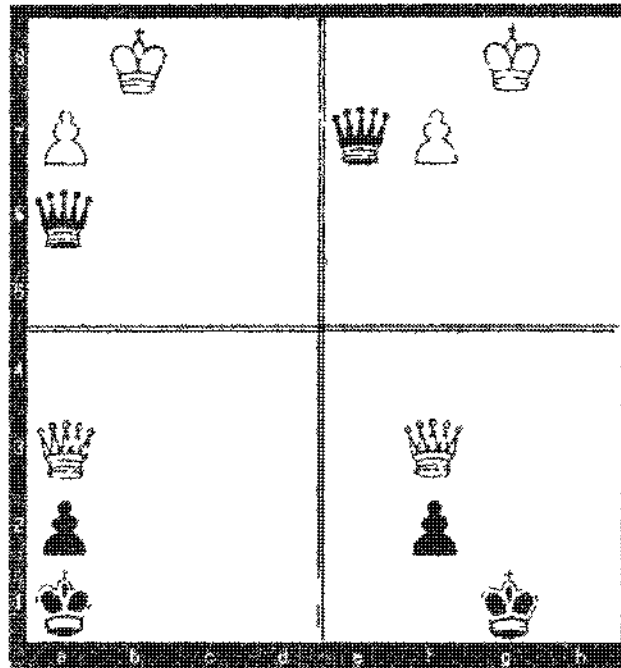

Fig. 8

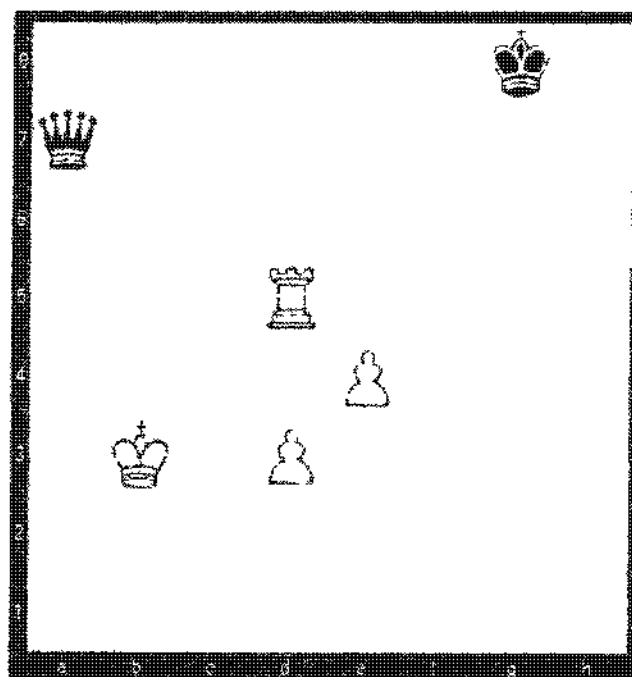

Fig. 9

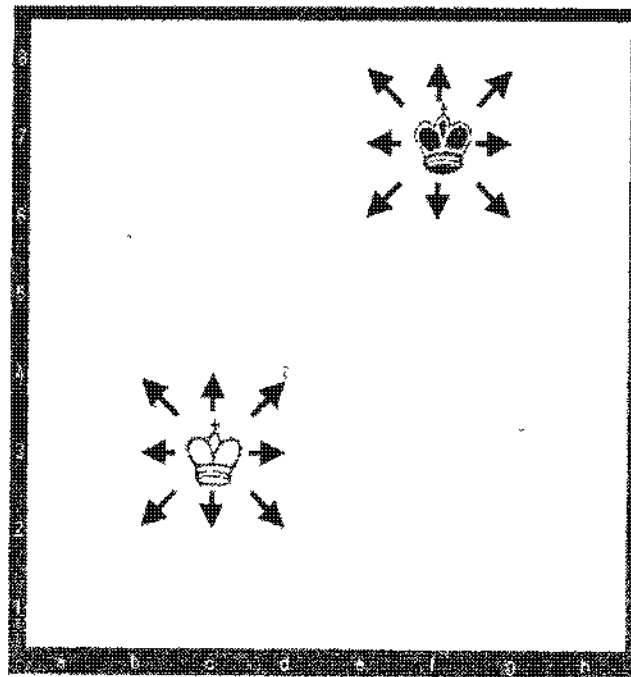
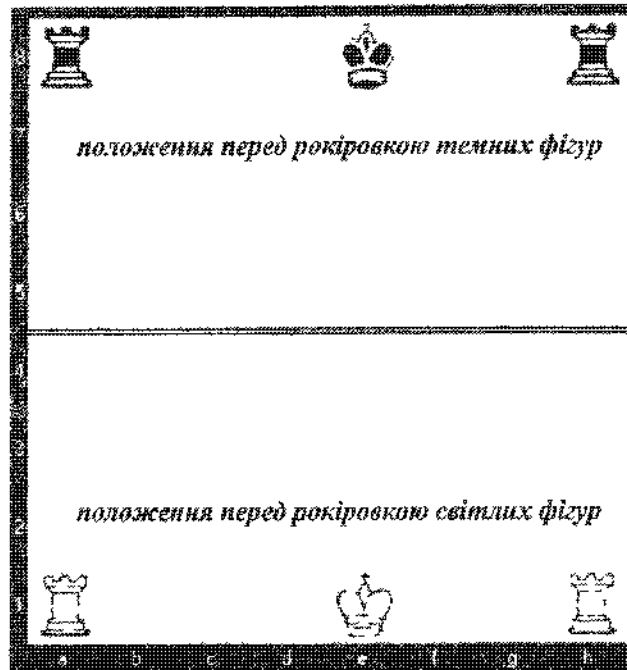
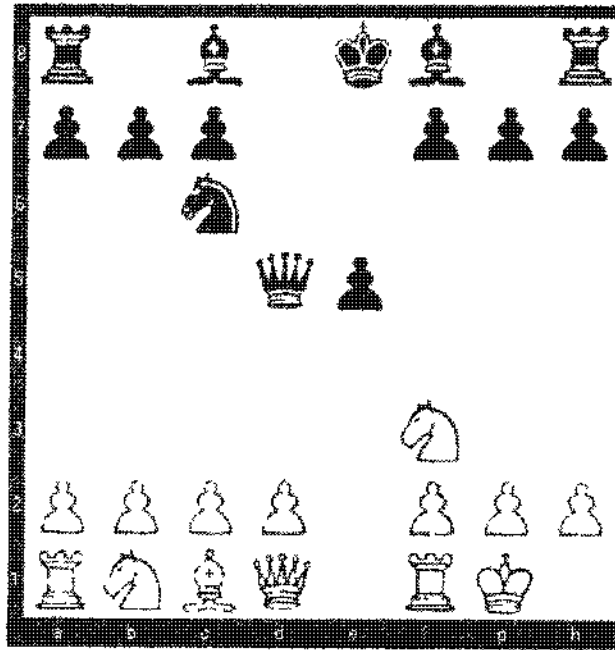

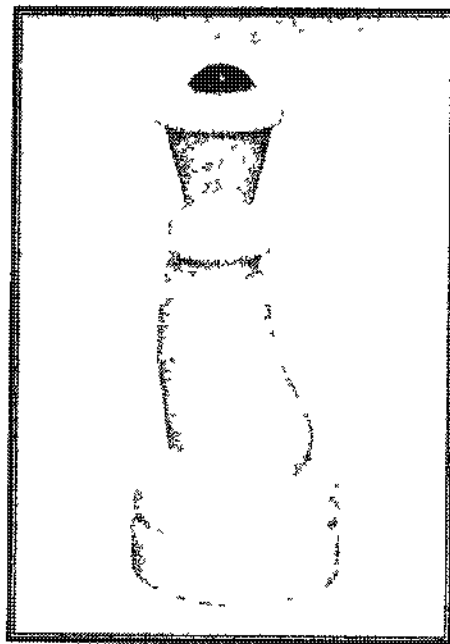
Fig. 10

Фіг. 11

Фіг. 12

Фіг. 13

ДП "Український інститут промислової власності" (Укрпатент)
Україна, 01133, Київ-133, бульв. Лесі Українки, 26
(044) 295-81-42, 295-61-97

Підписано до друку _____ 2002 р. Формат 60x84 1/8
Обсяг _____ обл.-вид арк. Тираж 50 прим. Зам. _____

УкрІНТЕІ, 03680, Київ-39 МСП, вул. Горького, 180
(044) 268-25-22